

LESNICTVÍ

FUNKCE LESŮ

Přednáška 1

Petr Kupec

- MENDELU
- Lesnická
- a dřevařská
- fakulta

PŘEDNÁŠKA č. 1

- Organizace části předmětu
- Úvod do funkcí lesů

Vyučující

Přednášející

Doc. Ing. Petr Kupec, Ph.D.

ÚTOK LDF MENDELU v Brně

pkupec@seznam.cz

petr.kupec@mendelu.cz

tel: 545 134 097

Cvičící

Ing. Jan Deutscher, Ph.D.

ÚTOK LDF MENDELU v Brně

jan.deutscher@mendelu.cz

tel: 545 134 087

LITERATURA A PRAMENY

Vyskot, I.: Kvantifikace a hodnocení funkcí lesů České republiky. [S.n.]: Nakladatelství 131 Margaret, 2003. 168 s. ISBN 80-900242-1-1.

Vyskot, I.: Ochrana a tvorba krajiny : cvičení. 1. vyd. Brno: Vysoká škola zemědělská, 1988. 123 s. ISBN 80-7157-159-8.

Vyskot, I.: Potenciály funkcí lesů ČR podle HS a PT. MŽP ČR. 1999

Vyskot, I.: Reálné efekty funkcí lesů ČR. MŽP ČR. 2000

Šišák, Švihla, Šach: Oceňování společenské sociálně-ekonomické významnosti základních mimoprodukčních funkcí lesa. MZe ČR, 2005.

Sejál, J., Dejmal, I.: *Hodnocení a oceňování biotopů České republiky*. Praha: Český ekologický ústav, 2003. 422 s. ISBN 80-85087-54-5.

Chytrý, M., Kučera, T., Kočí, T.: *Katalog biotopů České republiky: interpretační příručka ke evropským programům Natura 2000 a Smaragd*. 1. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2001. 304 s. ISBN 80-86064-55-7.

LITERATURA A PRAMENY

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992

Zákon č. 289/1995 Sb. o lesích

Vyhláška č. 83/1996 Sb. O zpracování OPRL a o vymezení HS

Vyhláška č. 84/1996 Sb. o lesním hospodářském plánování

Kolařík, J. a kol.: Péče o dřeviny rostoucí mimo les - I. ČSOP Vlašim, 2003.
ISBN 80-86327-36-1

Kolařík, J. a kol.: Péče o dřeviny rostoucí mimo les - II. ČSOP Vlašim, 2005.
ISBN 80-86327-44-2

Kolařík, J. a kol.: Oceňování dřevin rostoucích mimo les. AOPK ČR. Praha, 2009.

Poleno, Z., Vacek, S. a kol.: Pěstování lesů I – Ekologické základy pěstování lesů. Lesnická práce, Kostelec n. Černými lesy, 2007.

LITERATURA A PRAMENY

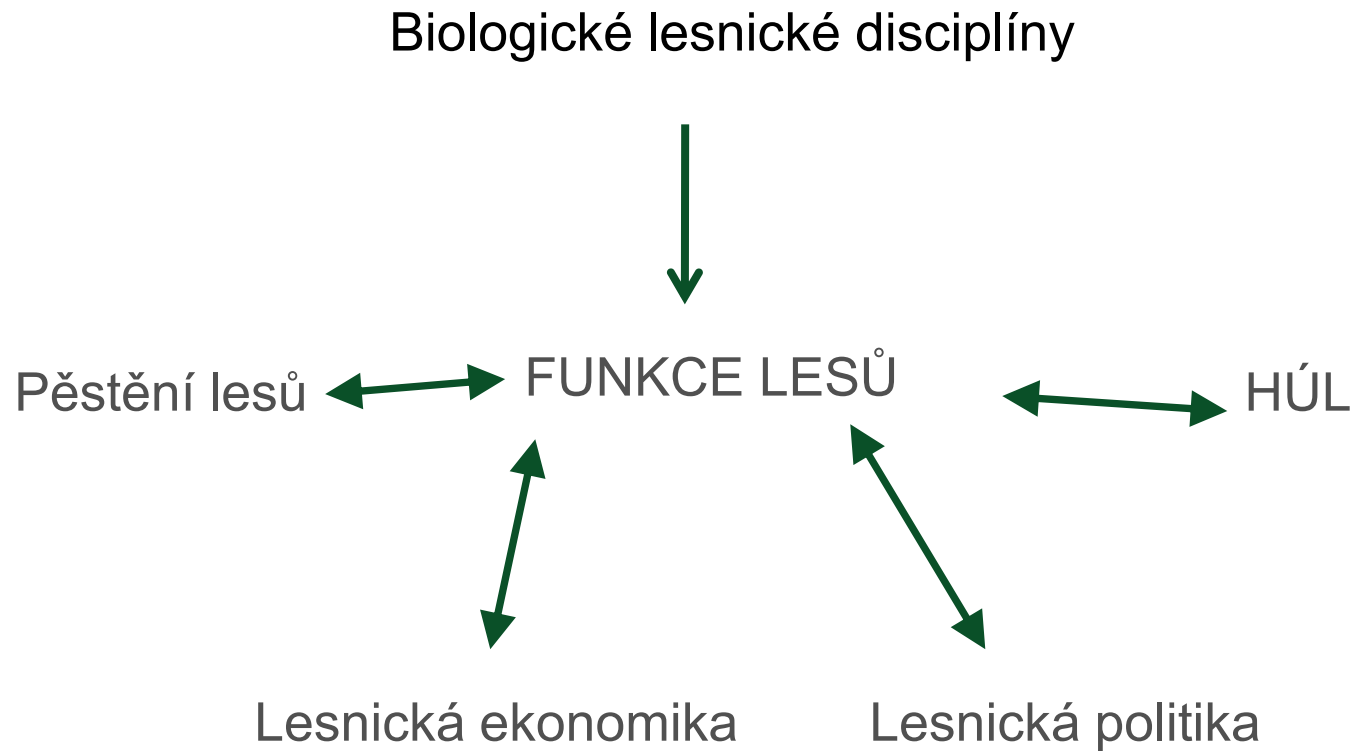
www.mze.cz

www.env.cz

www.nature.cz

www.uhul.cz

Funkce lesů v lesnických naukách

Funkce lesů - pojmy

Funkce lesů – obecně veškeré užitky vyplývající z existence lesa (lesního ekosystému)

Funkce lesů (Vyskot, 2003) – společensky realizované funkční naturální účinky lesních ekosystémů

Funkce lesů – veškeré využitelné hmotné a nehmotné statky a služby, které poskytuje les (FAO)

Funkce lesů - historie

Neolit – raný středověk - Les = zdroj dřeva (dříví),
potravy a úkrytu (fortifikace)

Vrcholný středověk – dříví, fortifikační využití,
„rekreace“

Novověk - dříví, fortifikační využití, „rekreace“,
inspirace, estetika

18. – 19. století exploatace lesů v souvislosti s
vědecko-technickou revolucí – vědecké objevy,
lesní prostředí začíná být vnímáno jako životní
prostředí organismů a člověka

20. stol. – vědecký zájem o funkce lesů

Funkce lesů - historie

Teorie úplavu – „smrková generace“ – les plní všechny svoje funkce je-li dobře obhospodařován

Funkčně diferencované LH – 70. a 80.léta po rozsáhlých imisních kalamitách – diferenciacie lesů na různé funkční typy

Funkčně integrované (polyfunkční) LH 90. léta dosud cílené polyfunkční obhospodařování lesů, kde všechny jimi *produkované funkce vyplývající ze schopností lesního ekosystému,* jsou **rovnocennou součástí hospodářské struktury a lesnických činností v každé jednotce organizačního a prostorového uspořádání lesa**

Klasifikace a systemizace funkcí lesů

1. Klasifikace produktů (funkcí) DV – FAO
2. Ekosystémová klasifikace funkcí DV (lesů), Vyskot, I. a kol., 2003
3. Antropocentrická klasifikace funkcí lesů , Šišák a kol, 2003
4. Klasifikace funkcí lesů – zákon č. 289/1995 Sb.
5. *Agenda 2000 (LČR)*

Klasifikace produktů (funkcí) lesů - FAO

Goods (zboží, statky) – fyzicky hmatatelné objekty biologického původu např. stromy, zvířata a jejich produkty.

Forest services (lesní služby) (např. ekoturismus, pastva)

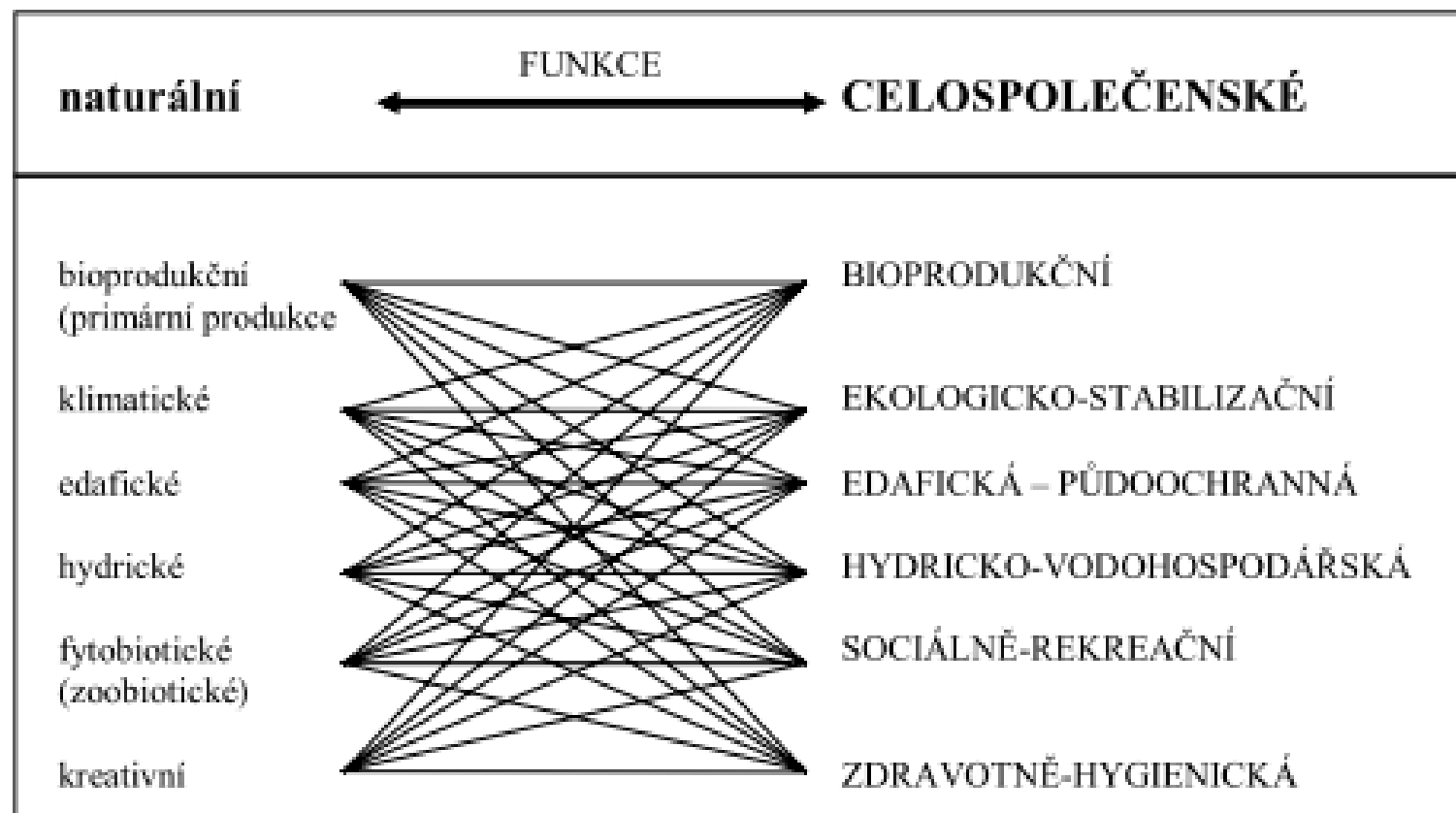
Forest benefits (přínosy lesa) (např. ochrana půdy, hydrické účinky, klimatické účinky)

Klasifikace funkcí lesů, Vyskot, I. a kol 2003

Přístupy k hodnocení funkcí lesů

Utilitární, antropocentrická koncepce - Funkce lesa jsou považovány za služby, které člověk požaduje a o jejichž účinnosti a tedy i hodnotě výhradně společensky rozhoduje.

Existenční, ekosystémová koncepce - Funkce lesů jsou společensky realizované naturální účinky lesních ekosystémů vyplývajících z jejich podstaty.

Klasifikace funkcí lesů (Šišák, Švihla, Šach, 2003)

Tři základní bloky funkcí

- Ekonomické
- Ekologické
- Sociální

Klasifikace funkcí lesů (Šišák, Švihla, Šach, 2003)

Společenské potřeby – společenské funkce

Tržní, produkční, výrobní, internality

- dřevoprodukční
- chov zvěře, myslivost
- ostatní

Netržní environmentální funkce lesa (mimoprodukční, nevýrobní, externality)

se zprostředkovaným dopadem na trh

- nedřevoprodukční (lesní plodiny)
- půdoochranné (eroze půdy, depozice erodované půdy)
- hydrické (maximální a minimální průtoky, kvalita vody ve vodních zdrojích)
- vzduchoochranné (vliv na kvalitu vzduchu, klima, vázání CO₂, NO_x)

bez tržního dopadu

- zdravotně-hygienické (rekreační a zdravotní)
- kulturně-naučné (přírodoochranné, výchovné, vědecké, institucionální)

Klasifikace funkcí lesů - lesní zákon (289/1995 Sb.)

§ 2 Vymezení pojmů

funkce lesa - přínosy podmíněné existencí lesa

funkce

- produkční
- mimoprodukční

Kategorizace lesů par. 6 – 10 lesního zákona (289/1995 Sb.)

	Kategorie lesa/Forest category		
Rok Year	lesy hospodářské production forests	lesy ochranné protection forests	lesy zvláštního určení special purpose forests
	%		
1980	78,2	4,0	17,8
1985	68,2	3,1	28,7
1990	58,4	2,5	39,1
1995	57,2	2,7	40,1
2000	76,7	3,5	19,8
2010	75,0	2,7	22,3

Klasifikace funkcí lesů – LČR Agenda 2000, 2020

Funkce lesů – dle vynakládaných nákladů a efektů funkcí lesů

- **Samovolné**
- **Řízené**

Mezinárodní konference a úmluvy FL

Summit UN o životním prostředí a rozvoji. Rio de Janeiro, 1992

Ministerské konference o ochraně evropských lesů

1. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Strasbourg, 1990
2. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Helsinky, 1993
3. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Lisbon, 1998
4. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Vienna, 2003
5. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Warsaw, 2007
6. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Oslo, 2011
7. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Madrid, 2015
8. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Bratislava, 2020

<https://foresteurope.org/ministerial-conferencencies/>

Summit UN o životním prostředí a rozvoji. Rio de Janeiro

Předmluva k deklaraci (výťah)

Téma lesa má široký vztah k problémům životního prostředí a jeho vývoje

Základním problémem je zlepšení managementu lesů, jejich ochrany a trvale udržitelný vývoj a zajištění jejich multifunkčních a komplementárních funkcí a způsobů jejich využití

Problémy a potenciály lesů by měly být studovány komplexně a vyváženě v celém komplexu přírody a životního prostředí s ohledem na jejich mnohonásobné funkce a formy využití

Summit UN o životním prostředí a rozvoji. Rio de Janeiro

Principy a zásady Deklarace (výtah)

Lesní zdroje a lesnatá území by měla být obhospodařována s využitím multifunkčních a udržitelných metod s ohledem na uspokojení ekologických, společenských, kulturních, mentálních a ekonomických potřeb současných i budoucích generací

Národní politiky a strategie by měly poskytnout rámce pro vrůstající úsilí zahrnující vývoj a podporu institucí a programů správu, ochranu a udržitelný vývoj lesů s využitím multifunkčního (multi užitkového) managementu

Summit UN o životním prostředí a rozvoji. Rio de Janeiro

Principy a zásady Deklarace (výtah)

Veškeré aspekty ochrany prostředí a sociálního a ekonomického rozvoje spojené s lesy by měly mít integrální a globální charakter

Přijatá rozhodnutí vztahující se managementu a udržitelnému rozvoji lesů by měla být založena na integrální a komplexní evaluaci lesních užitků a produktů. Proto vývoj metod těchto evaluací bude podporován

1. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Strasbourg, 1990

Strasbourg Declaration

Strasbourg Resolution S1 "Monitoring lesních ekosystémů"

Strasbourg Resolution S2 "Genetické zdroje"

Strasbourg Resolution S3 "Databanka lesních požárů"

Strasbourg Resolution S4 "Adaptace managementu
horských lesů"

Strasbourg Resolution S5 „Výzkum fyziologie stromů"

Strasbourg Resolution S6 „Výzkum v lesních ekosystémech"

2. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Helsinky, 1993

Helsinki Declaration

Helsinki Resolution H1 „Generální příručka pro trvale udržitelné hospodářství v evropských lesích“

Helsinki Resolution H2 „Generální příručka pro ochranu biodiverzity“

Helsinki Resolution H3 „Spolupráce se státy v procesu ekonomické transformace “

Helsinki Resolution H4 „Adaptace evropských lesů na klimatickou změnu“

2. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Helsinky, 1993

Obecné principy udržitelného obhospodařování lesů v Evropě (výtah)

Lesnická politika přizpůsobená místním zákonům by měla ve státních i soukromých lesích výrazně podporovat postupy umožňující víceúčelové funkce a usnadňující trvale udržitelné hospodaření včetně ochrany lesa a odpovídajícího zvýšení biodiverzity.

Vlastníci lesa, kteří pro společnost zajišťují funkčně mnohostranné užitky by měli být ve své činnosti povzbuzováni a finančně podporováni.

Lesní hospodářství by mělo zajistit v ekologicky a ekonomicky potřebném rozsahu optimální kombinaci služeb a výrobků pro stát i obyvatelstvo. Pro dosažení rovnováhy mezi různými potřebami společnosti by mělo být podporováno právě víceúčelové lesní hospodářství

3. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Lisbon, 1998

Lisbon Declaration

Lisbon Resolution L1 „Sociálně-ekonomické aspekty trvale udržitelného hospodaření v lesích“

Lisbon Resolution L2 „Celoevropská kritéria a indikátory pro trvale udržitelné hospodaření v lesích“

Lisbon Resolution L2, Annex 1 "Celoevropská kritéria a indikátory pro trvale udržitelné hospodaření v lesích "

Lisbon Resolution L2, Annex2 " Celoevropská operační příručka pro trvale udržitelné hospodaření v lesích "

3. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Lisbon, 1998

Sociálně-ekonomické aspekty TULH (výťah)

Signatářské země a EU uznávají:

Problémy programu TULH definované summitem OSN v Riu 1992 a definici TULH definovanou ministerskou konferencí v Helsinkách v rezoluci H1

Důležitost role lesnictví a TULH pro obecný trvalý management lidské společnosti

Důležitost všech funkcí lesů stejně jako potřeby reagovat na rostoucí požadavky společnosti

Potřebu více intenzivního dialogu mezi lesním sektorem a širokou veřejností, který by mohl zajistit definování obecně akceptovaných zásad lesnické politiky

4. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Vienna, 2003

Vienna Living Forest Summit Declaration

Vienna Resolution V1 „Mezisektorová spolupráce v LH“

Vienna Resolution V2 „Ekonomická životaschopnost TULH“

Vienna Resolution V3 „Společenská a kulturní dimenze TULH“

Vienna Resolution V4 „Biologická diverzita lesa“

Vienna Resolution V5 „Klimatické změny a TULH v Evropě“

4. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Vienna, 2003

Deklarace „Evropské lesy – společný užitek, společná odpovědnost“ (výťah)

Živé (životodárné) lesy jsou základním předpokladem života na zemi. Zajištění jejich trvalého udržení zajistí trvalé udržení života

Lesy poskytují řadu užitků: zajišťují surový materiál pro obnovitelné a přírodu nezatěžující produkty, hrají výraznou roli v globální biodiverzitě a oběhu uhlíku. Proto jsou jejich účinky nepostradatelné pro životní prostředí a zajišťují ochrannou, společenskou a rekreační funkci částečně s respektem k rostoucí urbanizované společnosti

5. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Warsaw, 2007

Warsaw Declaration

Warsaw Resolution W1 „Lesy, dřevo a energie“

Warsaw Resolution W2 „Lesy a voda“

5. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Warsaw, 2007

Forests for Quality of Life

1. **Warsaw Declaration** - MKOEL úloha v procesu lesnické politiky

- Zajišťuje předpoklady pro lesnickou politiku v Evropě
- Prostředník mezi národní a mezinárodní úrovní
- Přispívá k mezinárodnímu dialogu o lesích

2. Důležité aspekty ve

Warsaw Resolutions:

- Dřevo, biomasa, energie
- Lesy a voda

6. Ministerská konference o ochraně evropských lesů. Oslo, 2011

Forests Europe

1. *VIZE EVROPSKÝCH LESŮ*

Budoucí lesy v Evropě musí být vitální, produktivní a multifunkční. Musí efektivně přispívat k udržitelnému rozvoji při zajištění lidského dobrého života, zdravého životního prostředí a ekonomického rozvoje Evropy.

Evropské lesy mají unikátní potenciál podpořit zelenou ekonomiku, živobytí lidí, snížit dopady změny klimatu, zvýšit biodiverzitu, zajistit kvalitu vody a snížit riziko desertifikace ku prospěchu evropské společnosti.

2. *CÍLE EVROPSKÉHO LESNICTVÍ*

Udržitelný management lesů se zajištěním funkčního využití lesů

Posílení zelené ekonomiky produkcí dřeva a dalších obnovitelných zdrojů

Lesní hospodářství se musí přizpůsobit klimatické změně

Snížení biodiverzity evropských lesů musí být dlouhodobě restaurováno

Optimalizovaná role lesnictví ve venkovském životě

Zabránění desertifikace a zajištění dostatečného množství vody v dostatečné kvalitě

**Děkuji za
pozornost**

